# İlk Yazılı Talepte Ödeme Kayıtlı Teminat Mektupları ve Risk Gerçekleşmeksizin Nakde Çevrilmesi Hâlinde Lehdarın Hakları

18 Haziran 2025

## I. Genel Olarak İlk Yazılı Talepte Ödeme Kayıtlı Teminat Mektupları

Ticaretin riskli dünyasında güvence arayan alacaklının borçludan banka teminat mektubu talep etmesine sık rastlanır. Banka teminat mektuplarının *"ilk yazılı talepte (derhal, kayıtsız şartsız, hiçbir itiraz ve def'i ileri sürmeksizin) ödeme"* şartı taşıyan türü, ülkemiz örneğinde daha yoğun kullanılmaktadır ve bu gayri nakdi krediye sık başvurulmasının başat sebeplerinden biri olarak bahse konu bu kayıt gösterilmektedir.

Teminat mektubu üç köşeli hukuki ilişki niteliğindedir. (1) Mektubu düzenleyen (garanti sözleşmesinde garantör / garanti veren) banka, (2) –*temel borç ilişkisinde alacaklı olan*– muhatap (garanti sözleşmesinde garanti alacaklısı) ve (3) –*temel borç ilişkisindeki borçlu olan*– lehdar (garanti sözleşmesinde fiili garanti edilen) teminat mektubu ilişkisinin üç tarafıdır. Teminat mektubunun düzenlenmesi sayesinde muhatap muhtemel risk açısından güvenceye kavuşur, lehdar bankanın kredibilitesinden istifade eder ve banka da sağladığı bu gayri nakdi kredi (kredibilite) karşılığında lehdardan komisyon alır.

## II. Teminat Mektubunun Bankaya Sunulması ve Ödeme

Muhatap, ilk yazılı talepte ödeme kaydını ihtiva eden teminat mektubunu garanti veren bankaya sunduğunda, bankanın güvence altına alınan riskin gerçekleşmediğini (örneğin henüz borcun muaccel olmadığını) muhataba karşı ileri sürerek ödemeden kaçınıp kaçınamayacağı konusunda Yargıtay içtihatları çelişkilidir.

Bankanın ödenmeden kaçınmaya yönelik savunma getirebileceği kabul edilse bile, bunu derhal ispat etmesi aranır. Somut olayların ezici çoğunluğunda ise ilk yazılı talepte ödeme kaydını taşıyan bir teminat mektubunu bankaya sunan lehdara teminat bedeli ödenmektedir.

## III. Teminat Mektubunun Risk Gerçekleşmeden Nakde Çevrilmesi Hâlinde Lehdarın Hakları

Teminat mektubunun güvence altına aldığı risk gerçeklememiş, borçlu borca aykırı bir davranışta bulunmamışken banka muhataba ödeme yaptığı takdirde, lehdarın elinde çeşitli hukuki imkânlar mevcuttur. Temel ilişkideki alacaklı (teminat mektubunun muhatabı) teminat mektubunu haksız yere nakde çevirdiği takdirde, asıl ilişkideki borçlu (teminat mektubunun lehdarı) ona karşı maddi ve manevi tazminat talebinde bulunabilir.

Maddi tazminat talebinin kapsamında teminat mektubunun nakde çevrilmesi nedeniyle lehdarın (temel ilişkideki borçlunun) uğradığı tüm zararlar dahildir. Yargıtay teminat mektubunun haksız yere nakde çevrildiği hâllerde, –*para borcuna ilişkin uyuşmazlıklarda yakın zamana değin istikrarlı şekilde devam ettirdiği içtihatların aksine*– temerrüt faiziyle giderilemeyen aşkın zararın tazminine de hükmetmektedir.

Haksız yere nakde çevrilen teminat mektubunun lehdarının (fiili garanti edilenin) manevi tazminat talebi, ancak kişilik hakkını zedeleyen bir davranışın varlığı hâlinde kabul edilir. Manevi tazminat talebinde bulunanın gerçek veya tüzel kişi olması herhangi bir farklılık yaratmaz. Tacir sıfatını haiz gerçek ve tüzel kişilerin ticari itibarı kişilik hakkına dahil değerlerden olup zedelenmesi hâlinde manevi tazminat talebinde bulunulabilir. Ticari itibarın görünüm hâllerinden biri, tacirin bankalar nezdindeki kredibilitesidir. Dolayısıyla somut olayın şartlarına göre sırf bu kredibilitenin zedelendiğinin ispatı suretiyle manevi tazminat talep edilebilir.

Teminat mektubunun lehdarı ve muhatabı arasında ayrıca bir temel ilişki bulunduğunu ve bu temel ilişki açısından lehdarın borçlu ve muhatabın alacaklı olduğunu anmıştık. Teminat mektubu lehdarı ve muhatabı arasındaki temel ilişki; tek satıcılık, bayilik, franchise, kira, acentelik, lisans veya finansal kiralama sözleşmesi gibi bir sürekli borç ilişkisi niteliğinde olabilir. Eğer teminat mektubunun lehdarı ve muhatabı arasındaki temel ilişki sürekli borç doğuran nitelikte ise, lehdarın muhataba karşı sözleşmeyi (temel ilişkiyi) haklı sebeple fesih hakkı somut olayların çoğunluğunda doğacaktır.

Eğer borçlu (örneğin; tek satıcı, bayi, franchise alan, kiracı veya acente) haklı sebeple fesih yoluyla temel ilişkiyi sona erdirirse, ayrıca temel ilişkinin karşı tarafının kusurlu davranışından kaynaklanan haklı sebeple sona erme nedeniyle de maddi tazminat talebine hak kazanacaktır. Öte yandan, somut olayda temel ilişkinin hukuki niteliğine dayalı başkaca talepler de gündeme gelebilir. Örneğin temel ilişki bir acentelik / dağıtım sözleşmesi niteliğinde ise, acente / dağıtıcı, son beş yıllık faaliyetinin ortalama kârlılığı üst sınır teşkil edecek miktarda denkleştirme bedeline (denkleştirme istemi, portföy tazminatı, TTK m. 122) hak kazanabilir.

YAZAR

Dr. Burak Sak
burak.sak@sakyildiz.com

Bu sitede yer alan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş, danışmanlık veya avukatlık hizmeti niteliği taşımaz. Her uyuşmazlık kendi somut koşulları içinde değerlendirilmelidir.